

Geoparkami nazywamy obszary o określonych granicach, wyróżniające się wysokimi walorami dziedzictwa geologicznego, w obrębie których znajdują się stanowiska geologiczne i geomorfologiczne (geostanowiska), posiadające wartość naukową, dydaktyczną, turystyczną czy estetyczną. Geoparki to jednak nie tylko geologia, ale również dziedzictwo historyczne i kulturowe, aspekty ekologiczne, a także lokalne społeczności i ich tradycje. Geoparki nie stanowią prawnej formy

Widok na Rezerwat Wietrznia i Centrum Geodukacji

ŚWIĘTOKRZYSKI ŚWIĄTOWY GEOPARK UNESCO

Geopark Świętokrzyski, posiadający od 21 kwietnia 2021 roku status Światowego Geoparku UNESCO (funkcjonujący również pod angielską nazwą Holy Cross Mountains UNESCO Global Geopark), jest jednym z największych obszarów dziedzictwa geologicznego w Polsce. Obszar ten wyróżnia się wyjątkową budową geologiczną, dużą georóżnorodnością oraz długą i dobrze udokumentowaną historią relacji człowieka i krajobrazu. Zgodnie z najnowszym podziałem fizycznogeograficznym Polski geopark położony

jest w zachodniej części Gór Świętokrzyskich, gdzie graniczy ze Wągorzami Łopuszańskimi, Pasmem Przedborsko-Małogoskim, Dolną Nidą oraz Pogórzem Szydłowskim. Pod względem administracyjnym obejmuje obszar pięciu gmin powiatu kieleckiego: Kielce, Chęciny, Morawica, Nowiny oraz Piekoszów, tworząc zwały i wierzynie wydobrych obszarów o powierzchni 526 km². Pod względem geologicznym teren Geoparku położony jest na styku paleozoicznego trzonu Gór Świętokrzyskich, zwanego również kielecką strefą

faldów, oraz jego osłony permsko-mezozoicznej. Paleozoik Świętokrzyski stanowi jedyny w Polsce fragment Transeuropiejskiego Szwu Tektonicznego odsłonięty na powierzchni, w którym zachowały się profile skal osadowych reprezentujące wszystkie systemy geologiczne od kambryu po perm. Z tego względu obszar ten ma kluczowe znaczenie dla badań nad ewolucją tektoniczną i paleogeograficzną centralnej Europy. Uzupelnieniem tej wyjątkowej sekwencji są profile skal permskich, mezozoicznych i kenozoicznych, dokumentujące kolejne etapy rozwoju geologicznego regionu aż do czwartorzędz.

Z profilami skal osadowych związane są liczne zróżnicowane zjawiska geologiczne, w tym struktury tektoniczne, mineralizacja oraz procesy krasowe. Widoczne w wielu stanowiskach faldy uoskoki i systemy spekałki dokumentują trzy główne cykle górnotwórcze: faliński, kielecki i wietrzniowski. Warszcyski i alpejski. Ze strąmi spekałki związane jest mineralizacja hydrotermalna w postaci liczyńców, żył kalcytowych, w których występują również minerały ołowiu, miedzi i żelaza. Szczególnie znaczenie dla rekonstrukcji przeszłości geologicznej odcisków łądowych mają różnowiekowe formy i zjawiska krasowe, rozwinięte w skałach węglanowych środkowego i późnego dewonu oraz górnej jury i chronione jako najcenniejsze obiekty dziedzictwa geologicznego, m.in. w rezerwatark Chęciny, Chęcin, Chęciny, Morawica, Nowiny oraz Piekoszów, tworząc zwały i wierzynie wydobrych obszarów o powierzchni 526 km².

Najstarsze ślady obecności człowieka na obszarze geoparku sięgają około 70 tysięcy lat wstecz. W tym obszarze, w którym znajdują się liczne stanowiska archeologiczne w Jaskini Raj, zlokalizowane w centralnej części geoparku, nafalone na ślady obowozisk neandertalczyków, które są najstarszym znanym świadectwem pobytu ludzi w regionie świętokrzyskim. Odkryto tam narzędzia krzemienne oraz fragmenty chrzy - czerwonego barwu, nika i żelaza. W tym obszarze są także stanowiska związane z budową geologiczną i dostępnością surowców mineralnych. Na terenie geoparku zainwestowano ponad 200 stanowisk archeologicznych, datowanych od epoki kamienia po czasy nowożytne, a także liczne obiekty architektury sakralnej i świeckiej. Istotnym elementem dzie-

dzictwa kulturowego są również pozostałości historycznego górnictwa kruszcowego i skalnego, rozwijanego od średniowiecza do XX wieku. Szczególnie wiele odegrała eksploatacja rud miedzi i ołowiu oraz kamieniołom dostarczające deko- racyjnych odmian skal węglańowych, wyko- rzystywanych w architekturze jako tzw. marmury świętokrzyskie, obecne w wielu obiektach budowlanych regionu i poza jego granicami. Krajobraz Geoparku Świętokrzyskiego cechuje się wyraźną rzeźbą strukturalną, odzwierciedlającą zróżnicowane litologiczne i strukturalne tektoniczne podłoża skalnego. Charakterystyczny układ równoległych pasm twardejcewycwch wzniesień, rozdzielonych szerokimi obniżeniami strukturalnymi, umożliwia czytelną odtworzenie przebiegu głównych elementów faldowych paleozoicznej trzonu Gór Świętokrzyskich oraz jego permsko-mezozoicznego obniżenia. Pasma twardejcewycwch zbudowane są z odprężonych i erodują skal, takich jak piaskowce kambryjskie i ordwicykie, zwięzłe wapienie i dolomity dewońskie oraz wapienie górnourajskie. Zróżnicowanie litologiczne miało istotny wpływ na kształtowanie geostanowisk wodnych, glebowych, i roślinnych, a konsekwencją na sposób zagospodarowania terenów przyrodniczych.

Krajobraz geoparku stanowi wypadkową uwarunkowań abiotycznych, biotycznych oraz wielowiekowej działalności człowieka. Najbardziej charakterystycznymi jego elementami są pasma wzniesień i rozległe doliny, zlokalizowane w obrębie Parku Krajobrazowego oraz Chęciny, Kozłowiec, Wietrznia, Słchowice, Biesiek-Białogon, Wolica, Chęsielowa Jama oraz Karczówka. Wraz z innymi obiektami tworzą one spójną i rozbu- dowaną sieć geostanowisk, uodostępniłą do celów edukacyjnych i geoturystycznych, połączonych systemem szlaków pieszych i rowerowych.

STANOWISKA GEOPARKU

1 Kamieniołom Kadzielnia

Kadzielnia (295 m n.p.m.) to głębokie wązże w południowej części Kielca, będące centralnym elementem Pasma Kadzielnianego. Odsłaniają się tu górnodoewskie wapienie, bogate w skamieniałości organizmów morskich. Wielowiekowa eksploatacja (od XVII w.) uszkaftowała rozległe

Rezerwat Rzepka i Europejskie Centrum Edukacji Geologicznej

2 Kamieniołom na Górze Słchowicy

Eksploatacja prowadzona od okresu międzywojennego do lat 70. XX w. odsłoniła wyjątkowe deformacje tektoniczne w górnodoewskich wapieniach. W 1952 r. utworzono tu rezerwat przyrody o nazwie Kadzielnia (0,60 ha). Obiekt ma duże znaczenie naukowe, krajobrazowe i turystyczne. Zabytkowa Trasa Turystyczna, amfiteatr oraz infrastruktura rekreacyjna.

3 Kamieniołom Wietrznia i Międzygórza

Geostanowisko to chronione jest jako Rezerwat Wietrznia i R. Zubinowskiego (17,95 ha), utworzony w 1999 r. Chroni on pozostałości eksploatacji prowadzonej w latach 1893-1974 w obrębie wapieniowego Pasma Kadzielnianego. Trzy połączone, kilkopiętrowe wyrobiska tworzą ponad 600-metrowe odsłonięcie utworów środkowego i górnego dewonu, ze zjawiskami tektonicznymi i krasowymi. Obiekt ma dużą wartość geologiczną, krajobrazową i edukacyjną. Uodostępnią jest sieć szkiełki i tablic, a zaplecze dydaktyczne stanowi Centrum Geodukacji. W północno-zachodniej części geostanowiska znajduje się staw Glinianki, objęty ochroną jako użytk ekologiczny.

4 Kamieniołom w Jaworznie

Kamieniołom eksploatowany był głównie w okresie międzywojennym. Odsłaniają się w nim cienko- i średnioziarniste wapienie detrytyczne o różnicowanej barwie, z licznymi żyłami kalcytu związanymi ze strefą usławienia. W ścianie zachowały się grubia żyły kalcytowe oraz niewielkie kieszeń krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Skalny znane były handlowo jako marmur Zagórze.

5 Kamieniołom Sosnowka na Górze Słonecznej (Płach Górkach)

Odsłonięcie ukazuje górnodoewskie wapienie w Kielcach. Skałki na Górze Cmentarnej to pozostałości kamieniołomu, w którym odsłaniają się jasnoszare wapienie formacji z Kowali ze skamieniałoiami gąbek, koraliowców i ramienionogów. W okresie międzywojennym pozyskiwano tu marmur Barwiński, ceniony za jasnopiękłą barwę i barwnie żyłki kalcytowe. Surowiec wykorzystano m.in. we wnętrzach Sanktuarium Marszałka Piłsudskiego. Eksploatację zakończono po II wojnie światowej, głównie ze względu na rozwój zabudowy mieszkaniowej i sąsiedztwo cmentarzy.

6 Pozostałości po kamieniołomie w Barwinku na Górze Cmentarnej

Odsłonięcie prezentuje górnodoewskie wapienie stratomoropordoido-koralowce formacji z Kowali, związane z rozwojem płytkowodnej rafy dymyńskiej. Widoczne są liczne skamieniałości gąbek, koraliowców, ramienionogów i ślimaków. Odsłonięto tu jednak przede wszystkim nieogeożwartorządowy, skraświolany powierzchniowy wapieni, w tym otwór kanału krasowego wypełnionego gliniastym namulnikiem.

7 Odsłonięcie w Ogrodzie Botanicznym w Kielcach

Odsłonięcie prezentuje górnodoewskie wapienie stratomoropordoido-koralowce formacji z Kowali, związane z rozwojem płytkowodnej rafy dymyńskiej. Widoczne są liczne skamieniałości gąbek, koraliowców, ramienionogów i ślimaków. Odsłonięto tu jednak przede wszystkim nieogeożwartorządowy, skraświolany powierzchniowy wapieni, w tym otwór kanału krasowego wypełnionego gliniastym namulnikiem.

8 Karczówka

Karczówka (340 m n.p.m.), najwyższe wzniesienie Pasma Kadzielnianego, zbudowana jest z silnie spekańych górnodoewskich wapieni z żyłami kalcytu okruszcowanymi galeną. Od średniowiecza nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

9 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

10 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

11 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

12 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

13 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

W 1962 r. utworzono tu rezerwat przyrody o nazwie Kadzielnia (0,60 ha). Obiekt ma duże znaczenie naukowe, krajobrazowe i turystyczne. Zabytkowa Trasa Turystyczna, amfiteatr oraz infrastruktura rekreacyjna.

2 Kamieniołom na Górze Słchowicy

Eksploatacja prowadzona od okresu międzywojennego do lat 70. XX w. odsłoniła wyjątkowe deformacje tektoniczne w górnodoewskich wapieniach. W 1952 r. utworzono tu rezerwat przyrody o nazwie Kadzielnia (0,60 ha). Obiekt ma duże znaczenie naukowe, krajobrazowe i turystyczne. Zabytkowa Trasa Turystyczna, amfiteatr oraz infrastruktura rekreacyjna.

3 Kamieniołom Wietrznia i Międzygórza

Geostanowisko to chronione jest jako Rezerwat Wietrznia i R. Zubinowskiego (17,95 ha), utworzony w 1999 r. Chroni on pozostałości eksploatacji prowadzonej w latach 1893-1974 w obrębie wapieniowego Pasma Kadzielnianego. Trzy połączone, kilkopiętrowe wyrobiska tworzą ponad 600-metrowe odsłonięcie utworów środkowego i górnego dewonu, ze zjawiskami tektonicznymi i krasowymi. Obiekt ma dużą wartość geologiczną, krajobrazową i edukacyjną. Uodostępnią jest sieć szkiełki i tablic, a zaplecze dydaktyczne stanowi Centrum Geodukacji. W północno-zachodniej części geostanowiska znajduje się staw Glinianki, objęty ochroną jako użytk ekologiczny.

4 Kamieniołom w Jaworznie

Kamieniołom eksploatowany był głównie w okresie międzywojennym. Odsłaniają się w nim cienko- i średnioziarniste wapienie detrytyczne o różnicowanej barwie, z licznymi żyłami kalcytu związanymi ze strefą usławienia. W ścianie zachowały się grubia żyły kalcytowe oraz niewielkie kieszeń krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Skalny znane były handlowo jako marmur Zagórze.

5 Kamieniołom Sosnowka na Górze Słonecznej (Płach Górkach)

Odsłonięcie ukazuje górnodoewskie wapienie w Kielcach. Skałki na Górze Cmentarnej to pozostałości kamieniołomu, w którym odsłaniają się jasnoszare wapienie formacji z Kowali ze skamieniałoiami gąbek, koraliowców i ramienionogów. W okresie międzywojennym pozyskiwano tu marmur Barwiński, ceniony za jasnopiękłą barwę i barwnie żyłki kalcytowe. Surowiec wykorzystano m.in. we wnętrzach Sanktuarium Marszałka Piłsudskiego. Eksploatację zakończono po II wojnie światowej, głównie ze względu na rozwój zabudowy mieszkaniowej i sąsiedztwo cmentarzy.

6 Pozostałości po kamieniołomie w Barwinku na Górze Cmentarnej

Odsłonięcie prezentuje górnodoewskie wapienie stratomoropordoido-koralowce formacji z Kowali, związane z rozwojem płytkowodnej rafy dymyńskiej. Widoczne są liczne skamieniałości gąbek, koraliowców, ramienionogów i ślimaków. Odsłonięto tu jednak przede wszystkim nieogeożwartorządowy, skraświolany powierzchniowy wapieni, w tym otwór kanału krasowego wypełnionego gliniastym namulnikiem.

7 Odsłonięcie w Ogrodzie Botanicznym w Kielcach

Odsłonięcie prezentuje górnodoewskie wapienie stratomoropordoido-koralowce formacji z Kowali, związane z rozwojem płytkowodnej rafy dymyńskiej. Widoczne są liczne skamieniałości gąbek, koraliowców, ramienionogów i ślimaków. Odsłonięto tu jednak przede wszystkim nieogeożwartorządowy, skraświolany powierzchniowy wapieni, w tym otwór kanału krasowego wypełnionego gliniastym namulnikiem.

8 Karczówka

Karczówka (340 m n.p.m.), najwyższe wzniesienie Pasma Kadzielnianego, zbudowana jest z silnie spekańych górnodoewskich wapieni z żyłami kalcytu okruszcowanymi galeną. Od średniowiecza nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

9 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

10 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

11 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

12 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

13 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

14 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

15 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

16 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

17 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

18 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

19 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

20 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

21 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

22 Kamieniołom Szezewo

Nieczynny kamieniołom w Szezewach odsłania dewońskie wapienie, powstałe w płytkim, ciepłym morzu. Skały mają jasnoszarą i beżową barwę, a na ich powierzchniach dobrze widoczne są liczne zarysy i nadaje się wapieniom charakterystyczny plamkowy deszcz. Miejscami występuje także wapień krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Ważnym elementem dziedzictwa kulturowego jest XVII-wieczny zespół klasztorny z figurą św. Barbary, wykopaną z największej wydobytej w regionie jury galeny. Obszar objęty jest ochroną jako krajobrazowy rezerwat przyrody Karczówka (26,37 ha).

W 1962 r. utworzono tu rezerwat przyrody o nazwie Kadzielnia (0,60 ha). Obiekt ma duże znaczenie naukowe, krajobrazowe i turystyczne. Zabytkowa Trasa Turystyczna, amfiteatr oraz infrastruktura rekreacyjna.

2 Kamieniołom na Górze Słchowicy

Eksploatacja prowadzona od okresu międzywojennego do lat 70. XX w. odsłoniła wyjątkowe deformacje tektoniczne w górnodoewskich wapieniach. W 1952 r. utworzono tu rezerwat przyrody o nazwie Kadzielnia (0,60 ha). Obiekt ma duże znaczenie naukowe, krajobrazowe i turystyczne. Zabytkowa Trasa Turystyczna, amfiteatr oraz infrastruktura rekreacyjna.

3 Kamieniołom Wietrznia i Międzygórza

Geostanowisko to chronione jest jako Rezerwat Wietrznia i R. Zubinowskiego (17,95 ha), utworzony w 1999 r. Chroni on pozostałości eksploatacji prowadzonej w latach 1893-1974 w obrębie wapieniowego Pasma Kadzielnianego. Trzy połączone, kilkopiętrowe wyrobiska tworzą ponad 600-metrowe odsłonięcie utworów środkowego i górnego dewonu, ze zjawiskami tektonicznymi i krasowymi. Obiekt ma dużą wartość geologiczną, krajobrazową i edukacyjną. Uodostępnią jest sieć szkiełki i tablic, a zaplecze dydaktyczne stanowi Centrum Geodukacji. W północno-zachodniej części geostanowiska znajduje się staw Glinianki, objęty ochroną jako użytk ekologiczny.

4 Kamieniołom w Jaworznie

Kamieniołom eksploatowany był głównie w okresie międzywojennym. Odsłaniają się w nim cienko- i średnioziarniste wapienie detrytyczne o różnicowanej barwie, z licznymi żyłami kalcytu związanymi ze strefą usławienia. W ścianie zachowały się grubia żyły kalcytowe oraz niewielkie kieszeń krasowa, wypełniona osadami ilastymi. Skalny znane były handlowo jako marmur Zagórze.

5 Kamieniołom Sosnowka na Górze Słonecznej (Płach Górkach)

Odsłonięcie ukazuje górnodoewskie wapienie w Kielcach. Skałki na Górze Cmentarnej to pozostałości kamieniołomu, w którym odsłaniają się jasnoszare wapienie formacji z Kowali ze skamieniałoiami gąbek, koraliowców i ramienionogów. W okresie międzywojennym pozyskiwano tu marmur Barwiński, ceniony za jasnopiękłą barwę i barwnie żyłki kalcytowe. Surowiec wykorzystano m.in. we wnętrzach Sanktuarium Marszałka Piłsudskiego. Eksploatację zakończono po II wojnie światowej, głównie ze względu na rozwój zabudowy mieszkaniowej i sąsiedztwo cmentarzy.

6 Pozostałości po kamieniołomie w Barwinku na Górze Cmentarnej

Odsłonięcie prezentuje górnodoew